

16

Col·lecció poesia de paper

Ponç Pons

849.915
PON

Ponç Pons

Col·lecció poesia de paper

16

Palma 1992

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5106351572

© de l'edició: Caixa de Balears "Sa Nostra" i Universitat de les Illes Balears

© del text: Ponç Pons

Edició Universitat de les Illes Balears

Servei de Publicacions

Campus de la UIB

Cas Jai. Cra de Valldemossa, Km 7.5.

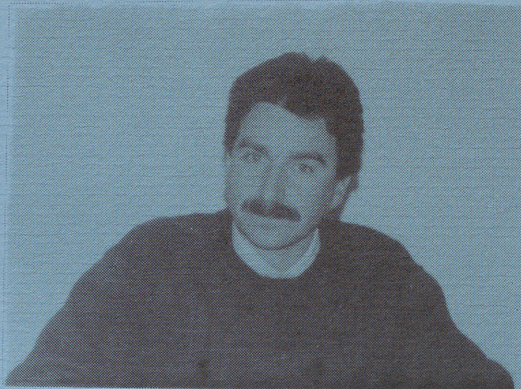
07071 Palma.

Disseny de la col·lecció: Jaume Falconer

Dibuixos: Pere Pons

Impressió: IMPRESRÀPID, C/ Barón Santa Maria del Sepulcro Palma.

DL: PM 783-1992

Nascut a Alaior (Menorca), va estudiar Filosofia i Lletres a la Universitat de les Illes Balears i actualment és professor de Literatura a l'Institut d'Alaior.

L'any 1978 es va donar a conèixer amb un parell de reculls poètics (*Dins un perol d'aigua infecta*, *Quadern d'amorositats i altres interferències*) i va guanyar els premis Mateu Seguí Puntas de periodisme i Reina Amàlia de poesia.

Després de col·laborar amb articles i treballs de crítica literària en diversos diaris i revistes, publica les narracions *Vora un balcó, sota un mar inaudible* (1981), el llibre de poemes *Al marge* (1983) i la novel·la *Cor de pàgina esbrellada* (1984), i guanya el Premi Enric Ferran de poesia religiosa.

El 1986 és traduït a l'anglès a l'antologia *Poems from The Catalan Lands*, de la Universitat de Nova York, i el 1987 publica *Lira de bova* (poemes).

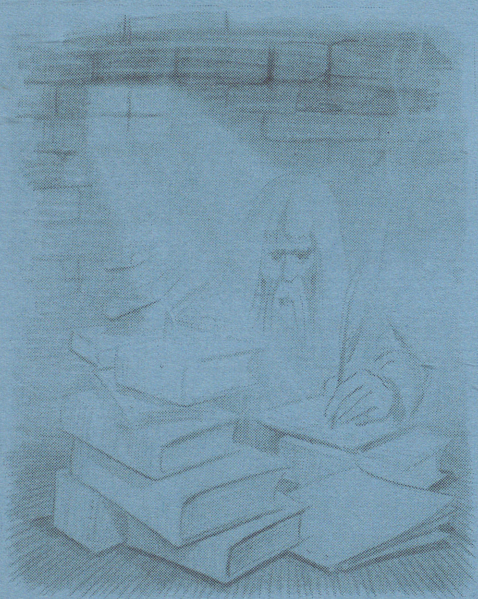
El 1989 apareixen *Desert encès* (poemes), que serà nominat al Premi Nacional de Literatura, i el llibre de traduccions *Quatre poetes portuguesos*, Premi de la Crítica Cavall Verd.

El 1990 és traduït a l'alemany a l'antologia *Luftzeichen*, de la Universitat de Frankfurt, i el 1992 publica els primers contes infantils: *Miquelet, el futbolista* i *El drac Basili*.

Té inèdits la novel·la *Memorial de Tabarka*, el recull de narracions *Amb ulls de K*, el llibret d'històries infantils *El follet de les paraules i altres contes*, l'obra de teatre *Quercus* i el poemari *Vita Grammatica*.

POÈTICA

S'alça el vespre i cau lent
el vel gris de la fosca.
Assegut al llindar
del poema que dur
trenca regles i normes
el vers és un clar
pur silenci ple d'ombres
que fugen quan vull
jugar amb elles i es fa
sense cap barca mut
el meu somni que es mor
sol enfront d'aquest mar
desolat del llenguatge.

CREPUSCULARI

¡Las islas, qué felices son las islas!

Pedro Salinas

Perquè tot està dit i el demà ja no importa,
o és un enderroc més, el cel passa i no mira
la cara rompuda, angoixada, dels arbres.
El vent ha callat. És un plany emotiu
que recorre inaudible tavernes i places
de pobles que han mort. Hi ha cadàvers cantant
i paràsits que brunzen frenètics al sol.
No se senten refils. Aterrades pels llats,
caderneres sense ànima es buiden els ulls.
L'illa orsada fa rost. I hi ha escórrecs de sang
que travessen les messes eixutes. Al port,
els vaixells van entrant. Les sirenes han fuit
per no viure el naufragi.

EN ESTRANY LLOC

Eres alta i esvelta com ombra d'espígol,
la tendresa et vessava turgent per les anques.
Com un fruit saborós, dolça i agra aleshores,
menorquinament llesta espantat et volia.

Eres bruna i de cos fimbrejant. Conjuraves
la bellesa d'un vers que no m'és dat conèixer.
Gira-sol vellutat, moixonía d'escuma,
seductorament dona esquinçaves l'insomni.

Desgastat de pensar-te amb enyor en zel torna,
pels grisencs mostradors d'aquest març fred i esquiu,
la mirada a cercar, plena d'anys, els teus ulls.

Amb nostàlgica veu, pura d'heura i atzar,
vagarós endevín la tristesa d'Orfeu,
mentre sona retxat el vell disc de l'absència.

D'UN DIETARI ANÒNIM
ATRIBUÏT A JORGE DE SENA

Una mansa humitat, remorosa i antiga,
emmusteix enervant els agònics fantasmes
que decoren submisos parets amb rajoles.

Som un tràgic amor, una llengua cansada,
un somriure estantís, un projecte de nosa.

Els meus ulls encegats per la febre dels llibres
que enyorosos evoquen la llum de Lisboa
són un pàl·lid tramvia baixant al Rossio.

Ara el mar és un nom d'epopeia perduda,
un imperi llunyà que comanden gavines.

El meu cor malaltís s'ennavega per amples
territoris d'hivern on els somnis maduren
amb un llast de rancors i paraules podrides.

Astrolabi romput, pàtria amarga l'exili,
la tristesa ens abraça mortal com la pluja.

I és inútil patir. Al record que ensopega
emboirat per carrers on estenen la roba
hi ha una càlida olor de pixum i sardines.

TANNKAS DE LA NIT OCULTA

También en soledad de amor herido
San Juan de la Cruz

D eman a Déu,
que és pare i no m'escolta,
callat, un clar,
fecund demà d'amor
on habiti el silenci.

II

Segut al cor,
l'encens entela l'aire,
capbaix roseg,
capvespre calm, ascètic,
un vell llatí salmòdic.

III

Escolt, immens
aiguat de llum, atònit,
la teva veu
profunda que fa inútil
per sempre més cap llibre.

IV

Amada ment,
lleugera pensa, vola
fidel un cant.

Dejús, pel claustre, encesos
d'amor, els xiprers brillen.

V

Serà resant
que el cos, encara estèril,
se'm faci pur
i sigui, sec, mirífic
estramp, molt més que un sexe.

DE L'ÚNICA MANERA

Estranya amor estranya amant una illa
que pens de lluny i veig sola i vençuda
tirada enmig del mar seca i venuda
cristall de llum trencat que ja no brilla

L'antiga i aspra veu astral perilla
setjada a mort en vils paranys perduda
mesella arrel de raça avui retuda
carcassa d'euga en zel que no renilla

Fidel com som t'escric mentre somnies
hereva d'ombres noves albes i erres
sagnant pel llarg camí ventós dels dies

— Apàtrida enyorós d'unes desferres
m'entreg a tu i ferit per melangies
et bes plorant el cos des d'altres terres

AVRÀ I TUOI OCCHI

(Pavese)

Si fos qui som i fos més fàcil viure
la nit que ens ha tocat potser des d'ara
que escric abandonat, ignot, seria
ridícul deixar escrit açò que encara
desarborat no he dit. Treballar cansa,
i és dur i fotut l'ofici de poeta
que estima a més del vers ben fet les dones.
El vent de març empeny el cel i cauen
al mar ferits els anys com fulles seques.
De res no val, d'al·lot, il·lús, amb pressa,
creuar un carrer per a fugir de casa.
La cendra s'acompleix i sempre es torna
perquè tornar és esser. Pesat pervindre
de cos furtiu. «Fot fàstic. Prou paraules.
Un gest: no escriuré més!». Afany inútil
cercar entre l'home el ver. Mortal, un sexe
recorre el full trencant esquerp tot límit.

TRES HAIKAIS

I

Muden els camps
de pelatge i al riu
sec neixen còdols.

II

Plàstic i llot.
Nàufrag entre el xassís
plora un calàpet.

III

Ombra d'hotels.
No fa gust ni és tan groga
la camamil·la.

PALINURO

Encallat entre els bruts
esquelets destrossats
de vaixells a una platja
ignorada i ardent
pel sol fort del migdia
amb els ulls abrasats
de claror sent el gust
llatzerant de la sal
resignada que cou
estrangera i silent
assumeix savi d'anys
la bellesa cruel
de ser un home vençut
sense llengua ni pàtria.

TRISTIA

A

l darrer món de Tomis,
cobert de terra estranya,
en una tomba ignota
que el vent salí colpeja,
potser visquis encara
en el record d'antigues,
enamorades dones,
i et cantin vells poetes
com jo mateix que, líric,
madur, pausat, els versos
i cant, dolgut, romànic,
la nostra vida incerta.
El temps, que tot ho esfondra,
solida el teu prestigi
i fa el teu nom de mestre
per sempre inesborrable.
Però ja clàssic, mite,
amant d'amor, ni el sexe
perdura i és inútil,
llorer marcit, la fama.
Tots som llavor d'oblit.
El celistre que corca
quaderns, carpetes, llibres,
ho amara tot de sal.
Ser feliç és un plagi,
escriure un deure amarg.
No vivim, les paraules
ens desviuen i ens fan,
cercadors enfebrits
de bellesa, perduts

presoners d'una pàgina.
Naufragam en gargots.
A l'Olimp, pura ossera
de castanyers i núvols
que el càlid sol grec besa,
els déus també s'han mort.
Tot és fum i no hi queda
ja res etern, Ovidi.

PESSOA ESCRIU ELS SEUS ÚLTIMS FRAGMENTS ORTÒNIMS A OFÈLIA

*

A

mb un molt vell i rovellat plomí,
vaig gravant en la taula signes rars.
Ni jo, lliurat al numen, no els entenc.

Amag així,

l'aridesa de viure i el disgust
per tanta absurda i xorca melangia.

A penes és

com un anar surant, com un deixar-se
portar corrent avall pel riu dels dies
que neixen morts.

Ja ho veus: tot és inútil.

Ni sé què dir ni em queden ja paraules.

**

Encallat en la nit com vaixell que s'escora,
pens els homes que som i les vides que mai,
desterrat, podré viure.

No crec en la mort.

Sé que, nafres de llum, més enllà de les teves
besades neixen mons i, cert, encara
somiï, perdut, un mar sense horitzó.

Plantat enmig

del finestral que emmarca un vell paisatge,
despleg el mocador i, sense odi, naufrag,
escric en l'aire adéu.

Defora suren,

decapitats pel temps: fills, heterònims...

GORG D'OMBRA

Cal tornar a sembrar mots.

Pel quadern escolar hi ha vestigis d'un vent que vivia als penyals i besava amorós entre els arbres les muses dorments que abillades de llum somniaven els versos d'Horaci.

Virgili no ha mort.

La clepsidra ha perdut tota l'aigua i els llors assecats m'han servit per fer foc i cremar les deixalles que, brusc, esquitxat de quitrà, gemegós el mar gita.

Aquí l'aire és sagrat.

Des de l'hort on escric veig el bosc enllunat i sol·lícit intent refer l'illa que abraça en un íntim deler de bellesa i quietud.

Mentre cant el seu cos, blanc de sal, amb enyor, en silenci, pel full, abaltits i malalts, plens de pena i rancor, passen faunes que fugen.

PEDRES CREMADES

(selecció)

Perdut pel verd
tirany que espès s'endinsa
pel bosc, perora un faune.

Odes i èglogues.
Les pedres que ara cantes,
sol grec, de llum s'abillen.

Terra d'adéus.
Brillen càlids els ulls
del mussol sota el ràfec.

Sàtir castrat.
L'enyorança té el rostre
d'unes illes perdudes.

En va m'entest
a escriure versos, mots...
Jo el que vull és besar-te!

Salta un llagost.
D'amagat i corrents,
els al·lots roben gínjols.

Pel riu, cansat,
que em mena, lent, als límits
del món, naveguen branques.

Terra de mar.
Ja no hi ha ni horitzó.
Sent plorar les gavines.

Pins i matolls.
Cap a casa, de nit,
m'acompanya el senderi.

Home de mots
insulars despertin
amorós la gramàtica.

BABÈLIA

El silenci tallant i verdós del vell càrritx humit de rosada s'estèn pel coster emmargerat on les pedres aguanten molsoses el pes mil·lenari, estelat, de la nit.

Una estèril remor freda i seca, el soroll amargant de les urbs invivibles feroç s'arrossega pel dur rosegall i salí desenterra encovats orbs ciclops enfollits.

Què farem sense nord? Com viurem amb tants déus mascarats i roïns que ensagnats i mesquins es devoren a mossos cruels per regnar a un territori infestat de serpents i escorpins?

Ah, si foll d'amor Llull tornés ara i veiés l'esquelet destrossat d'aquesta illa i el mar fet eixorca Babel d'obscur mots despectius!

Espantats, a un enfony, amb els fills envaïts de tristesa i malalts d'enyorança, els mussols, insistents, desterrats, amb lleganyes, ocults, bruts de vesc i d'aspror, desolats, esgaripen.

PASSIONAL A VIRGILI

A

ndarec garrigós
que contempla admirat
per senderis d'estiu
la bellor de la llum,
el meu magre llatí
escolar ja no abasta
el teu màgic verseig
i et vaig lent traduïnt
vora el laci recer
d'un bucòlic ullastre.

Convençut de l'absurd
de les pompes del món
i agradat ja només
d'alguns clàssics que estim,
allunyat de les urbs
(al meu temps ja no hi ha
cap ciutat respirable),
amb els ulls amansits
de pineda i blavor,
veig enèidic el mar
que fa segles potser
venturós va abraçar-te.

Jo no sé, mestre august,
perquè visc delirant,
anhelós de sentit,
a una cambra on, mortal,
m'exasper entre mots
fugissers i ferit

per la vida m'immol,
fet poema, al llenguatge.
Hi ha moments d'eixugó
que impotent no sé dir
res d'allò que, nafrant,
em malcriden les veus
dels meus altres jo i sóc
(ho ha escrit Borges el cec)
en la vana nit sols
un que compta les síl·labes.

No renec del meu fat.
He llegit. He viscut.
Hoste sense assossec
en un món sempre estrany,
arrelat al desig,
amb la vida vessant
i la ment com un foc
que espurneja, camín
cap a casa i escolt
el batec ancestral
de l'instint que m'empeny
a tancar-me nocturn
a una cambra on, corcat
d'humanesa, rescric
sobre els folis d'un temps
que em devora, paraules.

VOYAGE AU BOUT DE CÉLINE

A

mb els ulls d'albes secs i un tabard tosc que em tapa
l'antic fred del neguit literari t'evoc
rellegint-te a Meudon amb Lilí i et faig versos.

Les paraules són vius estilets que, prenys d'odi,
claves agre amb verins als budells i mosseguen
cossos d'homes guerxats que en la nit s'insomnien.

Renegaire rebel, fals heroi, bufó, màrtir,
nihilista frustrat, posa d'àcrata, aties
un xenòfob cec foc mentre escrius i flastomes.

Fas cruixir les arrels, escomets irat l'ordre
de la llengua i el pulcre esquelet de Boileau
indignat sua sang i es remena a la tomba.

Demiürg exaltat que allibera vocables,
pamfletari enardit, has furgat en la nafra
supurant del mortal destí tràgic dels homes.

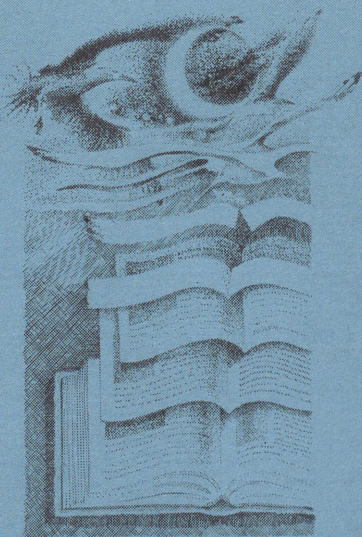
Metge d'àvids dits plens de feresa i d'escarni,
botxí d'ulls flagel·lants, mestre, boig, l'entreuix
de les dones va ser el teu reialme de gràcia.

Tu no parles: escups! Tu no dius: icineres!
Brivall cínic, vas fer de l'argot un estil
ple de mots amputats que s'acoblencopulen.

Reu al fons de la nit, deportat, sempre al marge,
ets famós la grandeur i ets humà la misèria,
dus al nom amb afront els senyals d'un apàtrida.

Courbevoie no existeix. Home sol contra tots,
matancer furibund d'ignorada tendresa,
ja ni et queda el refugi amorós de la infància.

Resta en pau a Meudon. Mira amb Bébert les roses
menorquines que et duc amistós i no deixis
que t'amargui la mort l'odi immens que t'habita.

DICTAT D'AMOR

a Roser Moll

Desvetllat per neguits lleganyosos de mots,
veig la lluna que lluny deu brillar a Belleville
i em retorna descalç per teulats plens d'enyor
al mansàrdic embruix d'un París que era festa.
Jo tenia llavors fe vermella en Kropotkin,
febre d'àngels com Rilke i més fam que Vallejo.
Jo llegia temptat d'insurgent negritud
Aimé Césaire, Senghor, i escrivia llogat
a l'infern de Rimbaud, marginal, àvids versos.

Tant de temps ha passat? ¿No som ja aquell encès
jove d'àgils sentits que, en un gest amistós
de mitòman furtiu, des del Pont de Grenelle,
llançà flors per Celan a les aigües del Sena?
¿On són ara les neus de Villon o les roses
de Ronsard o les nits emporxades que, lent,
aprenia a Camus l'alfabet de ser un home?
Jo admirava Gauguin, jo també era Madame
Bovary i amb els ulls sense alè pel Voyage
devorava atordit l'aspra prosa de Céline.

Ara sé que cap cop simbolista de daus
no podrà mallarmós abolir mai l'atzar
ni cap líric vaixell no em durà cap al sud.
Existesc perquè escric. Pàl·lid d'albes, illenc
medul·lar que s'abraça a la llengua, maldorm
sempre amb boli i papers enllibrats vora el llit
per si arriba, com ara, imparable, el poema.

Jo no vaig seure mai al Deux Magots o al Flore,
ni vaig ser-te infidel ni et vaig dir cap mentida.
Jo em cercava gelós de ser lliure per verds
bulevards de bell nom que amb els dits balbs d'hivern
ja evocava abocat sobre un atlas romput
quan als límits del vent naufragaven gavines.

Trescador de carrers utrillans que conec
com els grops de la taula tacada on escric,
duc gravat a la pell salabrosa el perfum
d'una tarda estival que, feliç i estranger,
al vell Bois de Boulogne, amb tendresa i pa dur,
vaig llegir, lluminoses, les Cartes a Theo.

Madur d'anys i records que rosega l'oblit,
menorquí fins al moll emblancat dels meus ossos,
t'estimava i t'estim amb un cremant amor...
Mentre et mir segreg ara, estigmat, poesia.

Jo també em moriré a París amb ruixada.

Llevat de tu i els fills, tot és literatura!

La lectura d'aquests poemes ha estat
realitzada per l'autor al Centre de Cultura
de Sa Nostra —Palma— el dia 16 de
Novembre de 1992

lectures poètiques anteriors col·lecció POESIA DE PAPER

- núm. 1: Antonio Colinas
- núm. 2: Josep M. Llompart
- núm. 3: Luis Antonia de Villena
- núm. 4: Lluís Alpera
- núm. 5: Francesc Parcerisas
- núm. 6: Fanny Rubio
- núm. 7: Ángel Crespo
- núm. 8: Julio Herranz
- núm. 9: Pere Rovira
- núm. 10: Jaume Pomar
- núm. 11: Manuel Jurado López
- núm. 12: Toni Roca i Pineda
- núm. 13: Margalida Pons
- núm. 14: Luis Garcia Montero
- núm. 15: Enric Cassassas Figueres

Col·lecció poesia de paper
núm. 16

